

Openstelling landgoederen in Denemarken

[907]

J. W. ZAAIJER

Van de landgoedeigenaren, die in Denemarken allen geheel op zichzelf zijn aangewezen, hebben diegenen die hun landgoederen op een of andere wijze voor het publiek toegankelijk hebben gesteld, dat steeds gedaan op een wijze, dat baten en kosten ten naastebij in evenwicht zijn.

Op sommige van de landgoederen staat het meestal grote kasteel geheel intact in het centrum. In enkele gevallen heeft de eigenaar dit huis of een deel ervan voor het publiek toegankelijk gesteld tegen betaling van een entreegeld. Bij anderen is het de grote tuin of het park eromheen, waar men het publiek toelaat en in enkele gevallen is het gehele landgoed opengesteld.

Het landgoed Vallö, gelegen 7 km ten zuiden van Köge op Seeland, is bezit van een stichting, die, in samenwerking met de Deense bollenkwekersvereniging, elk jaar een grote bloembollentoonstelling aanlegt in het bijbehorende park. Om de bezoekers echter ook het gehele verdere seizoen te trekken zijn er mooie rozenperken aangelegd en veel dahlia's geplant. Voor de vele gemotoriseerde bezoekers bevindt zich het eenvoudige maar efficiënt aangelegde „groene” parkeerterrein bij de enige ingang, waar dan ook de toegangsprijs kan worden betaald. Bij het kantoortje is meteen een souvenirwinkel. Het kasteel zelf is bewoond en niet te bezichtigen, terwijl het aangrenzende bos, hoewel vrij toegankelijk, vrijwel door niemand van de 100.000 bezoekers wordt bezocht. De mensen komen niet om de „natuur”, het landschap of het bos, maar om het park met de bloembollen, de rozen, de dahlia's enz.

Er is naar de mening van de beheerder een duidelijk „geselecteerd” publiek, dat ingetogen komt genieten.

Vier „Danske Herregaarde”. De hierna afzonderlijk te behandelen landgoederen: Aalholm, Knuthenborg, Gavnø en Klintholm hebben gezamenlijk een folder uitgegeven, die o.a. bij de veerboot naar Rødby op Lolland (Denemarken), aan alle passagiers bij het kopen van hun kaartje wordt uitgereikt. Er zijn een viertal reductiecoupons in aangebracht, die een entreevermindering geven van 1 of 2 Deense kronen per landgoed. Er worden op deze wijze 110.000 folders per jaar persoonlijk uitgereikt en daarnaast op andere plaatsen — V.V.V.-kantoren, reisbureaus en dergelijke — nog eens 80.000 stuks. Deze folder is geschreven en opgemaakt door de rentmeester van Gavnø. Het is een voorbeeld van samenwerking van particuliere landgoedeigenaren zoals in Nederland o.a. bestaat bij de „Vereniging de Utrechtse Heuvelrug”. In Denemarken staat deze samenwerking echter geheel op eigen benen en wordt niet door de overheid gesubsidieerd.

Het landgoed Aalholm, gelegen in het zuidoostelijk gedeelte van het eiland Lolland, vlak bij Nysted, eigendom van baron Raben-Levetzau, is bekend als

doel van uitstapjes teneinde er de grote verzameling van oude auto's, ondergebracht in een aantal grote hallen, te bezichtigen. Het is een dergelijke collectie als die, welke in Engeland een attractie vormt op het landgoed Beaulieu in Sussex. Dit Deense museum, dat ook een groot spoorwegmodel bevat, is geopend van juni tot oktober (entree f 2, kinderen half geld).

Het landgoed Knuthenborg, gelegen op hetzelfde eiland, in het midden van de noordkust ter hoogte van Maribo, heeft een groot parkgebied van meer dan 600 ha, dat door de eigenaar graaf Knuth, geheel is opengesteld voor het publiek. Men kan van het prachtige landschap genieten vanuit zijn auto, want een rondrit is mogelijk over goede wegen. Het is aan de van de kust afgerichte zijden omgeven door een 8 km lange muur. De toegang is er geregeld volgens het „National Park System”, dat in de V.S. wordt toegepast, waar alleen betaling wordt verlangd voor de auto (f 4,-). Het bezoek bedraagt rond 100.000 personen per jaar. Het netto-revenue rond f 50.000. Evenals op het landgoed Aalholm, wordt hier tevens een restaurant geëxploiteerd en dit maakt het mogelijk het landgoed te behouden en zelfs in de stijl van het voor- geslacht te blijven leven.

Het landgoed Gavnø, gelegen op het gelijknamige kleine eilandje voor de zuidwestelijke kust van Seeland en gedeeltelijk ook op het grote eiland, ten zuiden van de stad Naestved, is eigendom van de baron Axel Reedt-Thött en al sedert 1682 in deze familie. Het was voorheen wel 20.000 ha groot; thans echter nog 4.000, waarvan 1.800 ha bos. Tien jaren geleden werd het park opengesteld voor het publiek, doch al spoedig werden de onderhoudskosten zo hoog, dat het niet meer mogelijk bleek de vrije toegankelijkheid te handhaven, zodat er entree moest worden geheven teneinde het in de vorm van een soort stichting ook bij vererving bijeen te kunnen houden. De toegangsprijs bedraagt ongeveer f 2,- voor het park en daarin is de kapel, die bij het kasteel behoort, de grootste attractie; rond f 1,- voor de tuinen alleen. Kinderen hebben vrije toegang onder geleide. Het parkeren is vrij. In het voorjaar is de grote attractie de aanplant van duizenden bloembollen met een bezoek van \pm 40.000 volwassenen en 10.000 kinderen. Op een enkele dag kan het bezoek wel oplopen tot 12.000 mensen. Het maximale bezoek aan de kapel bedraagt 2.000 op een dag; hier wordt per geluidsinstallatie in verschillende talen voorlichting gegeven.

De kosten voor het onderhoud van de tuinen lopen tegen de f 50.000. Voor gidsen en bewakers enz. komt daar nog een f 25.000 bij. Een eventueel tekort wordt opgevangen door schenkingen. Er is geen overheidssteun, daar de eigenaar geheel vrij wenst te blijven. De enige tegemoetkoming is een belastingvermindering van een f 10.000. De eigenaar zou meer propaganda willen maken door het plaatsen van borden langs de grote weg, maar dat is niet toegestaan.

Het landgoed Klintholm op het oostelijk uiteinde van het eiland Moen, vlak voor de bekende krijtklip, geeft wel het mooiste voorbeeld van openstelling van een particulier landgoed in Denemarken. „Moens klint” rijst 120 m uit de zee steil omhoog en er voor ligt een 16 km lang strand; er is ook een attractief visrestaurant bij een tot het landgoed behorend vissersdorp met een

Zich uitdijende *Juniperus communis*-begroeiing in het „ranch”gebied van het Hereford-
vee op het landgoed Klintholm. Het terrein is vrij door het publiek te betreden.

haven. Met het direct aan de klip grenzende bos — „Klintskov” — en een prachtig aangrenzend agrarisch landschap, is het landgoed ongeveer 1850 ha groot, waarvan 850 ha bouw- en grasland; de rest is bos, waaronder zeer fraai beukenbos, en natuurterrein.

De „hofjaergemester” is er op uit dit alles zo te exploiteren, dat het economisch verantwoord is. Daarvoor heeft hij een reeks van zeer zorgvuldig overwogen maatregelen getroffen, die weer duidelijk gebaseerd zijn op het systeem van de „National Park Service” in de V.S. met één ingang, waar alleen voor auto's (f 4,-) en autobussen (f 10,-) moet worden betaald. Men kan op alle wegen met de auto rijden en men mag overal picknicken, waarvoor een aantal picknicktafels en zitbanken zijn aangebracht. Voorts zijn er enige hotels, een restaurant, een cafetaria, een souvenirwinkel, een parkeerplaats, een zeer goed ingericht kampeerterrein, alsmede een goed ingericht eenvoudig bezoekerscentrum, teneinde met tekeningen, foto's, diorama's, gesteenten, artefacten e.d. een overzicht te geven van de samenstelling en het ontstaan van de krijtrotsen.

De inkomsten worden besteed aan verbetering en onderhoud van de voor de gasten noodzakelijke voorzieningen. Er is een uitstekend bordensysteem; bruine borden met witte letters. Het heuvelland buiten het bos is slechts matig geschikt voor bouwland en wordt daarom geleidelijk omgezet in grasland, waar winter en zomer Herefordvee — een vleesrund — over een groot terrein vrij rondlopend binnen de zeer ruime afrastering wordt geweid (twee per ha). Dit terrein is bij de wegenuitgangen van roosters voorzien, zoals voor het wild gebruikelijk is.

De opbrengst van het bos is hoog omdat het beukehout door de firma

Juncker in Kōge wordt gebruikt voor parketvloeren met een omzet van 200.000 m³ per jaar. Bij de grotendeels natuurlijke verjonging past de eigenaar de volgende methode toe: hij dunt regelmatig om de drie jaar; tegen de tijd, dat het bos zal moeten worden geveld, wordt 6—8 jaar niet gedund. In die periode zaait de beuk zich uit. Het oude bestand wordt dan horstgewijze geruimd, waardoor landschappelijk zeer aantrekkelijke bosbeelden ontstaan, die weer meer toeristen trekken. De laatste tijd komt tussen de beukenopslag veel esdoorn, daar het vee uit het bos wordt geweerd. Op de veeweiden breidt de *Juniperus* zich sterk uit, daar deze vanwege de stekeligheid niet wordt aangevreten; bovendien verspreidt het vee de zaden.

Het totale bezoek omvat ongeveer 300.000 personen, waarvan op de camping tot 30.000 overnachtingen.